

една такава участъ, получаватъ санкцията на особния моралъ на селото въ отношенията му къмъ града.

Нѣщо подобно имаме и въ *Хитрець*. Художествената стойностъ на разказа е твърдѣ незначителна. Композицията проста, наивна и не достига по-висока изработка отъ тази на единъ анекдотъ. Тонътъ на разказа е лекъ и духовитъ, ситуациитѣ сж дадени повече въ драматича форма, отколкото въ епично изображение. Интригата ни забавлява съ ловкостъта, пѣргавината на ума и хитростъта на този арестуванъ голъ селянинъ, който се изплъзва изъ ржцѣтѣ на стражара, взема му пушката и, като му подхвърля съ единъ жестъ, нелишенъ отъ грация, нѣколко подигравки, хваща дърмитѣ. Селото си доставя удоволствование чрѣзъ тази шега върху прѣдставителя на града и властъта, какъвто тукъ се явява стражарътъ.

Отзвукъ отъ сжщото чувство, но вече съ сериозенъ, почти трагиченъ тонъ, се слуша въ малкия очертъ *Лудата*. Една трагична сцена се разыгрива въ тази малка, тиха селска църква, дѣто блажитѣ, пълни съ вѣра и упование въ Бога думи на свещеника възбуждатъ хармонични трепети въ душитѣ на тия добродушни, прости хорица и ги съединяватъ въ едно малко интимно общество. Когато свещеникътъ заговорва за великата любовъ на Спасителя, който се е пожервувалъ за изкупление на грѣшното човѣчество, неговитѣ думи прозвучаватъ въ душата на една огорчена отъ живота майка като ирония, като лъжа, като прѣдизвикателство. Хармонията на нейната душа е дълбоко смутена отъ горчивата скръбъ за пропадналата въ лошъ пжтъ нейна дъщеря; вѣрата ѝ въ доброто и въ крепителитѣ на това добро е разколебана; това смущение на душата ѝ очаква само единъ поводъ, за да избие въ пълно полишаване. И посрѣдъ дълбоката тъмнина, която царува въ църквата, дрѣзгаво прозвучава отчаяниятъ нейнъ гласъ, слушатъ се нейнитѣ възмущения срѣщу законъ и властъ, срѣщу моралъ и Богъ, защото никоя отъ тѣзи сили не е помогнала на нейната мила, хубава щерка Цвѣтана, да не се провали. Тя я изпратила въ голѣмия градъ, за да не мре при нея отъ гладъ, а тамъ Цвѣтана потънала въ това „страшно блато“. Здравиятъ инстинктъ на жената, нейното морално чувство, цѣлата нравствена и религиозна постройка на нейния мирогледъ, върху която тя се е опирала, сега се сблъсква съ единъ чудовищенъ, страненъ, противенъ и непримиримъ фактъ. Той смуцава простата хармония на тази наивна душа и изкарва изъ дълбочинитѣ ѝ възмущения, клетви, гнѣвъ и тѣзи прѣдизвикателни и хулни упрѣци къмъ всички, които залгватъ огорченитѣ и онеправданитѣ само съ благи думи и обѣщания. Картината е силна, замашна, внушителна и ефектна! Сюжетътъ е третиранъ отъ сжщото становище.

Въ духа и отъ становището на тѣзи чувства и идеи — конфликтъ или противоположни отношения на селото и града като два различни свѣта — сж третирани сюжетитѣ и въ разказитѣ: *Адвокатъ*, *Печена тиква*, *Иглика* и *Самодива*. *Адвокатъ* не е даже разказъ: то е повече единъ шаржъ. Неговата прѣлестъ се крне въ особния вкусъ, който се чувствува отъ контраста между хитроумието, притворството, патоса и многорѣчието на адвоката, отъ една страна,